

NEMOCI DÝCHACÍCH CEST

1. Nachlazení u dětí

Příznaky nachlazení

- **rýma** – nejdříve tekutá a průhledná, později hustější a zbarvená, **kýchání**,
- **zvýšená teplota** – nachlazení je na počátku často doprovázeno zvýšenou teplotou okolo 38 °C,
- **bolest v krku**,
- **kašel**,
- **snížená chuť k jídlu, únava**,
- mohou se objevit **nateklé uzliny na krku**.

Průběh nachlazení

Nachlazení má většinou u dětí mírný průběh. Příznaky onemocnění postupně vymizí zhruba za 7 až 10 dní.

Léčba nachlazení

Nachlazení je způsobeno virem, se kterými se musí organizmus vypořádat sám, a léčba spočívá pouze v tlumení příznaků. Při nachlazení dítěti nejvíce prospěje klid, dostatek tekutin a podávání lehce stravitelných jídel.

2. Chřipka u dětí

Chřipka je virové onemocnění s inkubační dobou 1 až 4 dny. Chřipkové viry se snadno šíří vzduchem nebo dotykem a následným přenesením na sliznice.

Příznaky chřipky

- náhlý vzestup teploty nad 38,5 °C, často doprovázený zimnicí,
- silný pocit únavy a vyčerpání, dítě může být apatické a ztrácí chuť k jídlu,
- bolest svalů a kloubů,
- suchý, dráždivý kašel,
- po několika dnech se obvykle přidává bolest v krku nebo rýma.

Od běžného nachlazení se chřipka odlišuje především **náhlým vzestupem teploty a opožděným nástupem rýmy**. Děti, které mají chřipku, **se cítí nemocnější, unavenější, bolavější než při nachlazení**.

Průběh chřipky

Děti se obvykle zotaví z chřipky během 7 až 10 dní. Zotavení se může zkomplikovat, pokud se k chřipce přidá bakteriální infekce.

Léčba chřipky

Při chřipce dítěti nejvíce prospěje klid, dostatek tekutin a podávání lehce stravitelných jídel.

3. Kašel u dětí

Kašel je téměř vždy příznakem podráždění dýchacích cest dítěte. Na začátku onemocnění je kašel obvykle suchý (dráždivý), později přechází ve vlhký s vykašláváním hlenu. Jako chronický kašel se označuje kašel trvající déle než 4 týdny. Kašel se obvykle zhoršuje v noci a nad ránem.

Příčiny kašle

- **infekce dýchacích cest** – nejčastější příčina akutního kašle, kašel doprovází např. nachlazení, záněty horních cest dýchacích, laryngitidu, bronchitidu, chřipku nebo zápal plic,

- **alergie** – způsobují chronický kašel, podráždění dýchacích cest vyvolává u dítěte suchý kašel, který se objevuje především v noci a je obtížně utišitelný. U dětí, které kašlou především v noci, může být příčinou kašle také **astma** nebo **gastroezofageální reflux**.
- **vdechnutího cizího tělesa** – po vdechnutí cizího tělesa se kašel většinou objeví okamžitě, ale může se objevit až po několika hodinách nebo dnech,
- **další příčiny** – cystická fibróza, kouření v rodině, tuberkulóza, srdeční vady a další.

Léčba kašle

Léčba kašle závisí na jeho příčině. Dítěti ale můžete vždy ulevit zvlhčováním vzduchu v pokoji, zvláště v noci. V některých případech (např. u gastroezofageálního refluxu) může pomoci zvýšení hlavové části postele.

Farmakologická léčba kašle by měla být vždy v rukou lékaře. Léky na kašel (sirupy, kapky – včetně volně prodejných) podávejte pouze na doporučení lékaře.

NEMOCI S VYRÁŽKOU

1. Atopický ekzém

Vzhled ekzému se liší podle věku dítěte. Poprvé se objevuje mezi 2. a 6. měsícem věku, kdy začíná jako začervenalá, svědicí místa na tvářích, čele, ve vlasech a na zátylku. Na postižených místech se mohou objevit i drobné vyrážky. Postupně se pak ekzém může šířit i na další místa na těle, zejména na ruce a trup. Kůže na postižených místech může být buď suchá a šupinkatá nebo naopak s vyrážkami a mokvající. Ve věku 4 až 10 let se u některých dětí objeví další fáze ekzému, tentokrát v podobě ohraničených suchých šupinkatých míst na obličejí nebo v ohybových místech, na vnitřní straně lokte, kolene nebo zápěstí. Kůže vypadá ztlustělá a postižená místa silně svědí. V pubertě se pak ekzém často objevuje znovu a může přetrvávat až do dospělosti.

2. Plané neštovice

Inkubační doba planých neštovic je obvykle 12 až 14 dní, ale může to být až 25 dní. Virus se šíří nejčastěji kapénkami z dýchacích cest nebo dotekem tekutiny z puchýřků. **Dítě je infekční již 1 až 2 dny před výsevem vyrážky a dále až 3 dny po posledním výsevu vyrážky.**

Průběh planých neštovic

1 až 2 dny před výsevem vyrážky se mohou u dítěte objevit příznaky, které připomínají běžnou respirační virózu, především zvýšená teplota (popř. horečka) a bolest hlavy, v některých případech i rýma nebo kašel. Poté se na kůži (nejčastěji vlasech a na trupu) objeví růžovočervené skvrnky, ze kterých po 2 až 3 dnech vznikají puchýřky, naplněné nejprve čirou a později mléčně zbarvenou tekutinou. 4. až 5. den po výsevu začínají puchýřky zasychat a hojit se. Puchýřky se objevují ve vlnách, takže dítě má na těle současně vyrážky v různých fázích vývoje. Vyrážka se postupně šíří po celém těle. Počet vyrážek může dosahovat až několika stovek. Zvýšená teplota obvykle trvá po celou dobu výsevu vyrážky, ale postupně klesá. Vyrážka velmi silně svědí, ale je nutné zabránit dítěti ve škrábání, protože škrábáním může dojít k rozvoji bakteriální infekce kůže nebo ke vzniku jizviček. Velmi vhodné je ostříhat dítěti nehty.

3. Kopřivka u dětí

Kopřivka není infekční onemocnění a není tedy nakažlivá. Příčinou je přehnaná reakce imunitního systému na nějaký vnitřní nebo vnější podnět. Nejčastěji vzniká kopřivka jako reakce na:

- **jidlo** - nejčastěji na arašídů, oříšky, vejce, mléko, sóju nebo ryby a mořské plody,
- **jiné alergeny** - kopřivka se u dítěte může objevit jako doprovodný jev i u jiných než potravinových alergií, např. alergie na pyly, srst zvířat nebo roztoče,
- **některé léky** - nejčastěji antibiotika, ale mohou to být i jiné léky,

- **infekci** - kopřivka může doprovázet např. nachlazení nebo jiné virové infekce, méně často se objevuje u bakteriálních onemocnění,
- **změny teplot** - kopřivka se může objevit při náhlé změně teploty, např. přechodu z horka do zimy nebo obráceně,
- **kousnutí nebo bodnutí hmyzem.**

Kopřivka se obvykle objevuje okamžitě po působení vyvolávajícího podnětu nebo max. o několik hodin později.

4. Pátá nemoc

Pátá nemoc je virové onemocnění, které se nejčastěji objevuje u předškoláků a mladších školních dětí. Nemoc se v dětském kolektivu snadno šíří kapénkami z dýchacích cest a inkubační doba nemoci je 4 až 14 dní. **Dítě je nejvíce infekční v průběhu inkubační doby a v období před objevením vyrážky typické pro toto onemocnění.** Průběh nemoci je obvykle lehký, nebezpečná je pátá nemoc pouze pro děti se sníženou imunitou nebo vážnějším chronickým onemocněním.

Příznaky páté nemoci

- hlavním příznakem nemoci je **vystouplá červená vyrážka, která se nejdříve objevuje na tvářích a později se rozšiřuje na trup a končetiny.** Vyrážka dítě nesvědí nebo svědí jen mírně,
- několik dní před vznikem vyrážky může dítě pociťovat příznaky podobné lehkému nachlazení - bolest v krku, bolest hlavy, zvýšená teplota, únava,
- u některých dětí a častěji u dospělých může nemoc proběhnout i zcela bez příznaků.

5. Zarděnky

Zarděnky jsou infekční virové onemocnění. Zarděnky se šíří jako kapénková infekce, inkubační doba je dva až tři týdny. Děti jsou infekční týden před objevením vyrážky typické pro toto onemocnění a týden poté. Nemoc se nejčastěji vyskytuje na konci zimy a v jarních měsících. Onemocnění dnes není příliš časté (např. v roce 2012 bylo u nás hlášeno 8 případů²), protože v Česku, stejně jako ve většině vyspělých zemí světa, jsou děti proti této nemoci povinně očkovány.

Příznaky zarděnek

Hlavním příznakem zarděnek je růžová vystouplá vyrážka, která se nejdříve objevuje na obličeji a krku a poté postupuje dolů na celé tělo. Vyrážka je nepříjemná, protože dítě svědí, ale naštěstí sama zmizí po dvou až třech dnech. Vyrážku mohou doprovázet příznaky podobné nachlazení - zvýšená teplota, rýma, bolest hlavy a kloubů, lehký zánět spojivek nebo

6. Spalničky

Spalničky jsou virové onemocnění, které dnes není příliš časté, protože v Česku, stejně jako ve většině vyspělých zemí světa, jsou děti proti této nemoci povinně očkovány.

Průběh a příznaky spalniček

Spalničky se zpočátku projevují jako onemocnění dýchacích cest. Dítě má horečku, silnou rýmu a kašel, častý je zánět spojivek. Horečka může být velmi vysoká, až přes 40 °C, a navíc přetrvává několik dní. Dítě je obvykle velmi slabé a unavené. V ústech se objevuje vyrážka v podobě bílých teček na červeném podkladu. Po dvou až čtyřech dnech od začátku onemocnění se objevuje červená vyrážka na těle, nejprve na hlavě a krku, poté na zádech, celém trupu, rukách a nohách. Vyrážka může mírně svědit. Při výsevu vyrážku se může ještě zvýšit horečka a zhoršit kašel, objevit se může také průjem, zvracení nebo nateklé uzliny. Po několika dnech vyrážka opět mizí ve směru odshora dolů tak, jak se objevila.

7. Šestá nemoc

Šestá nemoc je virové onemocnění. Nemoc se snadno šíří kapénkami z dýchacích cest a inkubační doba nemoci je 7 až 14 dní. **Dítě je nejvíce infekční v průběhu inkubační doby a při horečce typické pro začátek tohoto onemocnění. V době po výsevu vyrážky již nákaza nehrozí.**

Příznaky šesté nemoci

- **hlavním příznakem nemoci je náhle se objevující vysoká horečka (nad 39 °C),** která trvá obvykle tři dny a pak stejně náhle mizí. Typické pro toto onemocnění je, že děti i při takto vysoké horečce vypadají zdravě, hrají si běžným způsobem a mají chuť k jídlu. U některých dětí je ale horečka doprovázena dalšími příznaky nachlazení (lehkou rýmou, kašlem), lehkým průjmem, ospalostí nebo neklidem. Objevit se může také zduření uzlin na krku a otoky víček,
- **po náhlém poklesu teploty k normálu se během několika hodin objevuje na trupu dítěte vyrážka, která se postupně šíří na krk a ramena.** Vyrážka má podobu větších nebo menších růžových skrvn s neostrým ohraničením. Vyrážka může být vystouplá, ale nemusí. Při zmáčknutí postižená kůže zbledne. Vyrážka dítě nesvědčí a obvykle zmizí do 24 hodin,
- u některých dětí může nemoc proběhnout i zcela bez příznaků, popř. jen s horečkami, bez výsevu vyrážky, nebo naopak je s vyrážkou, bez horečky.

8. Ruka, noha, pusa

Ruka, noha, pusa je vysoce nakažlivé virové onemocnění, které se nejčastěji objevuje u dětí do 5 let, typické jsou podzimní školkové epidemie. Nakazit se však mohou i starší děti a ojediněle i dospělí.

Inkubační doba nemoci je 3 až 6 dní. Nemoc se šíří nejčastěji kapénkovou cestou. Virus se vyskytuje také v tekutině v puchýřcích typických pro toto onemocnění a ve stolici nemocného. Dítě je infekční zhruba jeden týden od začátku onemocnění, v některých případech je však přenašečem nemoci ještě týden po uzdravení.

Příznaky ruka, noha, pusa

- horečka, únava, bolest v krku - objevují se na začátku onemocnění zhruba dva dny před dalšími příznaky,
- typická vyrážka v podobě pupínků a puchýřků v okolí úst, na dlaních rukou a na ploskách nohou. Vyrážka se může objevit také na kolenou, loktech a na hýždích. Vyrážka obvykle nesvědčí,
- afty v ústech - často je jich velké množství a jsou velmi bolestivé.

Je možné onemocnět s ruka, noha, pusa opakovaně?

Onemocnění ruka, noha, pusa může způsobovat několik různých virů a proděláním nemoci vzniká imunita jen proti jednomu z nich. Pokud se tedy dítě později setká s jiným virem vyvolávajícím toto onemocnění, může onemocnět znovu.

9. Impetigo

Impetigo je nakažlivé bakteriální kožní onemocnění vyvolané nejčastěji stafylokokovou, méně často streptokokovou infekcí.

Impetigo se obvykle objevuje na místech, kde byla pokožka nějakým způsobem narušena, např. po oděrkách, štipancích nebo popáleninách. Vstupním místem pro infekci může být také pokožka s ekzémem.

Jak impetigo vypadá

Nejčastěji je postižena pokožka v obličeji, zejména v okolí nosu a úst, ale impetigo se může objevit kdekoli na těle, např. na břiše, v plenkové oblasti či na končetinách. Vzhled postižené pokožky závisí na původci onemocnění. Nejčastěji jde o shluk puchýřků, které se při zasychání pokrývají žlutou krustou. Puchýřky obvykle nejsou větší než 2 cm. Méně často má impetigo podobu větších zanícených ploch. Postižené oblasti mají zarudlý okraj. Ke kožním projevům se může přidat zvětšení lymfatických uzlin. Celkové příznaky, např. horečka nebo únava, nejsou obvyklé.

Nemocné dítě by mělo zůstat v domácím prostředí po celou dobu antibiotické léčby, aby nenakazilo své spolužáky.

10. Molusky

Molusky jsou nakažlivé kožní onemocnění způsobené virovou infekcí, které se nejčastěji objevuje u dětí od 1 do 10 let. Jediným příznakem nemoci jsou charakteristické vyrůstky na kůži. Tyto vyrůstky jsou zdrojem infekce a děti by se jich tedy neměly dotýkat. Infekce se přenáší dotykem postižených míst a dítě takto může přenést virus i na hračky, oblečení či ručník, odkud je možné se také nakazit. Dítě je infekční po celou dobu výsevu molusek a inkubační doba může být od jednoho týdne až po několik měsíců. Pravděpodobnost nákazy je však spíše malá.

Jak molusky vypadají

Molusky vypadají jako malé vyrůstky na kůži, barva je obvykle světle růžová nebo bílá, nahoře bývá malý důlek. Velikost molusek u dětí obvykle nepřesahuje 5 mm. Mohou se objevit kdekoli na těle. Obvykle nebolí, ani nesvědí.

Děti by si neměly molusky škrábat, ani se jich jinak dotýkat, protože si je tak mohou přenést na další části těla nebo nakazit další osoby. Při pobytu v kolektivu by měly mít molusky překryté oblečením nebo přelepené náplastí. Pobyt v sauně, koupání v bazénu či jakékoli kontaktní sporty nejsou kvůli riziku šíření infekce vhodné.

NEMOCI TRÁVICÍ SOUSTAVY

1. Průjem u dětí

Průjem je jedno z nejčastějších dětských onemocnění. Vyznačuje se náhlou změnou charakteru a frekvence stolic.

Při průjmu jsou stolice řídké až vodnaté a objevují se velmi často. Obvykle se nejedná o závažné onemocnění, u dítěte však může snadno dojít k **dehydrataci** a následně až k ohrožení života dítěte.

Příčiny průjmu

- **virové infekce** – jsou nejčastější příčinou průjmů u dětí, původci infekce jsou nejběžněji rotaviry, dále pak adenoviry, caliciviry, astroviry a další,
- **bakteriální infekce** – původcem infekce jsou v tomto případě bakterie, nejčastěji salmonely, kampylobaktery, E. coli nebo shigely,
- **parazitické infekce** – např. Giardia lamblia,
- **otrava jídlem** – např. houbami,
- **vedlejší účinky léků** – nejčastěji antibiotik,
- **potravinové alergie** – např. na mléko, sóju apod.

Průběh průjmu

Průjem vyvolaný virovou infekcí obvykle začíná náhle z plného zdraví. Na začátku onemocnění dítě obvykle **zvrací, je neklidné a má zvýšenou teplotu, popř. horečku**. Průjmové stolice jsou na začátku vodnaté a časté, k návratu k původnímu stavu dojde postupně během 7 až 10 dnů. Při bakteriální infekci se častěji objevuje **krev ve stolici a zvýšená teplota nebo horečka trvají déle**.

2. Zácpa u dětí

.Děletrvající zácpa může být projevem jiného onemocnění, např. celiakie, onemocnění štítné žlázy či vrozených vad trávicí soustavy, **ovšem daleko častěji se jedná u dětí o funkční onemocnění**, kdy dítě cítí při vyprazdňování bolest a následně se snaží další vyprazdňování stolice oddalovat. U batolat se zácpa často objevuje **v době učení na nočník nebo při nástupu do školky**. V tomto věku může být příčinou vzdor dítěte proti učení na nočník, stres z nástupu do školky nebo i jen nedostatek soukromí pro vykonání potřeby v jiném místě než doma.

JINÉ DĚTSKÉ NEMOCI

1. Zánět středního ucha

U většiny dětí se zánět středního ucha rozvine jako následek nachlazení. Důvodem, proč tímto onemocněním trpí nejmenší děti, je především **nedostatečně vyvinutá imunita** a s tím spojená častější virová onemocnění horních cest dýchacích. Další důvod je anatomický - **Eustachova trubice**, která spojuje nosohltan a střední ucho, není u nejmenších dětí zcela vyvinutá (je kratší a má jiný tvar) a neplní proto dobře svou ochrannou funkci.

Příznaky zánětu středního ucha

- **bolest uší (popř. ucha)** – starší dítě dokáže místo bolesti určit, menší děti si s pláčem sahají na uši,
- **teplota** – zánět středního ucha je často doprovázen horečkou (obvykle v rozmezí 38 až 40 °C),
- **výtok z ucha** – v některých případech vytéká z ucha žlutavá tekutina nebo hnis (může být i s příměsí krve). Výtok nastává v případě, že dojde k perforaci ušního bubínku (nejedná se o nevratnou změnu, ve většině případů dochází po uzdravení k zacelení otvoru v bubínku),
- **zhoršení sluchu** – tekutina za ušním bubínkem někdy způsobuje u dítěte zhoršení sluchu.

2. Infekce močových cest

Příčiny infekce močových cest

Infekce jsou nejčastěji způsobeny zavlečením bakterií z konečníku nebo z pochvy do močových cest. Infekci způsobují nejčastěji střevní bakterie, obvykle *Escherichia coli*. Méně často se bakterie dostanou do močových cest z krevního oběhu.

Bakterie mohou způsobit infekci různých částí močových cest. Rozlišují se:

- zánět dolních močových cest, tedy močové trubice a močového měchýře (cystitida) a
- zánět horních močových cest, tedy ledvin (pyelonefritida).

Příznaky infekce močových cest

Příznaky zánětu dolních močových cest:

- zvýšená teplota - u malých dětí je často jediným příznakem onemocnění,
- bolest v podbříšku,
- bolest při močení,
- častější močení,
- krev v moči,
- pomočování u dětí, které již byly bez plenek.

Příznaky zánětu horních močových cest:

- horečka - často je vysoká horečka jediným příznakem zánětu ledvin.
- bolest břicha,
- zvracení,
- únava

3. Zánět očních spojivek

Záněty spojivek se projevuje zarudnutím očí, nejprve čirý výtok, který postupně přechází v hnisavý. Oko je bolestivé. Záněty spojivek lze dělit podle několika kritérií, která se vzájemně doplňují. Podle průběhu je dělíme na hyperakutní (kdy se příznaky onemocnění vyvíjejí během několika málo hodin po setkání s infekcí), akutní (příznaky se vyvinou obvykle během několika hodin až dnů, během týdne dochází k postižení druhého oka a netrvá déle než 4 týdny) a chronické, trvající déle než čtyři týdny.

Podle původce je v nejobecnějším měřítku můžeme rozdělit na infekční, jejichž původci jsou bakterie, viry, paraziti, plísňe a na neinfekční, které vznikají z trvalého dráždění – například v souvislosti s alergiemi, případně s celkovými chorobami organismu.

4. Příušnice u dětí

Příušnice, odborně nazývané parotitida, jsou virové onemocnění způsobující zánět příušních slinných žláz. Onemocnění příušnicemi dnes není příliš časté, protože v Česku, stejně jako ve většině zemí světa, jsou děti proti této nemoci povinně očkovány.

Nemoc se šíří kapénkovou infekcí. Inkubační doba je dva až tři týdny, dítě je infekční již několik dní před prvními projevy nemoci a zhruba 9 dní po začátku onemocnění.¹ Proděláním onemocnění vzniká celoživotní imunita.

Příznaky příušnic

Onemocnění postihuje především příušní slinné žlázy. Místo mezi uchem a dolní čelistí je oteklé a bolestivé. Často se otok objeví nejprve na jedné straně tváře a za dva až tři dny na druhé straně. Dítě si stěžuje na bolest při polykání a mluvení. Na začátku onemocnění se může objevit horečka, nevolnost, únava nebo bolest hlavy. Děti obvykle nemají chuť k jídlu.